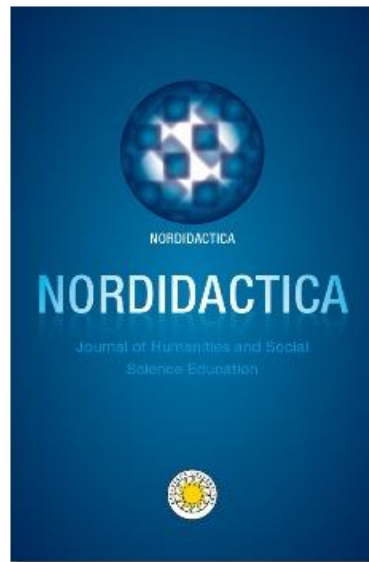


Editorial Nordidactica 2022:1

Heidi Eskelund Knudsen og Anders Stig Christensen



Nordidactica

- Journal of Humanities and Social Science Education

2022:1

Nordidactica – Journal of Humanities and Social Science Education

Nordidactica 2022:1

ISSN 2000-9879

The online version of this paper can be found at: www.kau.se/nordidactica

Editorial Nordidactica 2022:1

Religionsfagdidaktikken i rivende udvikling – redaktionelt forord til fire udgivelser

Heidi Eskelund Knudsen og Anders Stig Christensen, redaktører

Dette første nummer af Nordidactica 2022 er ikke et temanummer – selvom det kunne se sådan ud. Nummeret indeholder fire artikler – alle religionsfagsdidaktiske – og viser sammen med øvrige artikler på vej gennem den redaktionelle proces, at religionsfagdidaktikken aktuelt rører på sig og løfter mange interessante og fundamentale spørgsmål frem. Spørgsmål af relevans for religionsfagsdidaktikken internt, såvel som eksternt for de øvrige fagdidaktiske områder. Artiklernes indhold spejler det forhold, at fagene og fagdidaktikken som forskningsområde både forstår sig som et konstant foranderligt og dynamisk anliggende og dog samtidig opererer og udvikler sig i lyset af forestillinger om noget bestående. Artiklerne viser således spor af teoretisk didaktisering (jf. Sigmund Ongstad, 2006).

De fire artikler, en dansk og tre svenske, aktualiserer problemstillinger af empirisk og teoretisk karakter. Artiklerne behandler temaer som praksisopfattelser af faget religion, forholdet mellem skole- og videnskabsfag samt betydningen af læreplansudvikling over tid. Tonen slås også an til et underliggende tema, der anes i alle artikler – og særligt førstnævnte nedenfor; religionsfagene indgår ofte i værdipolitiske kampe, der viser brydninger mellem fagdidaktiske traditioner med afsæt i forskellige videnskabelige discipliner og fagsyn. De fire artikler viser således, at der er noget på spil i religionsfagsdidaktikken.

I artiklen *Religionsfag som det muliges kunst eller umulige kompromiser? De Skandinaviske religionsfags udviklinger siden 1990'erne* foretager Karna Kjeldsen (Professionshøjskolen Absalon) en komparativ undersøgelse af danske, svenske og norske læreplaner for religionsfagene på grundskoleniveau i perioden 1994-2022. Teoretisk tager Kjeldsen afsæt i perspektiver fra Bernstein (2000) og Biesta (2011) samt kategoriseringer af kultur- og religionsopfattelser. Desuden anvender Kjeldsen kategorierne lære om og lære af religion til at skelne opfattelser af religionsfagernes fagfaglige og ekstra-faglige dannelsesmål i læreplanerne. Kjeldsen analyserer læreplanernes udvikling med fokus på religions- og kulturopfattelser, fagenes mål og indhold, fagdidaktiske tilgange samt kristendoms status. Overordnet konkluderer hun, at religionsfagene i de tre lande har flere karakteristika, der afspejler ligheder i landenes skole- og dannelsesstænkning samt deres kulturelle, religiøse og samfundsmæssige historie og udvikling. Dog ses også forskelle, der bl.a. relaterer til forskellige politiske strategier i spørgsmål om national identitet og kultur, fagenes videnskabelige forankring og fagdidaktiske traditioner.

Også artiklen *Religious Literacy in Non-Confessional Religious Education and Religious Studies in Sweden* af Daniel Enstedt (Göteborgs Universitet) foretager læreplansstudier, dog med primært blik på svenske forhold. Enstedt studerer på

grundlag af indholdsanalytisk metode (Bryman, 2016. Altheide og Schneider, 2013) svenske læreplaner for religionsfagene i grundskole, gymnasie og indledende universitetsniveau. Entstedt henviser til at religious literacy ofte udlægges i læreplaner som redskab til at reducere fordomme og konflikter i opfattelser af religion for dermed at skabe rum for multireligiøsitet i en multikulturel verden. Entstedt bruger dette som afsæt for en grundlæggende kritisk analyse og diskussion af religion og udtryk for religious literacy i læreplanerne. Med afsæt i amerikansk literacy teori (Moore, 2007) – dvs., generisk forståelse af religion som internt forskellige, historisk dynamiske og kulturelt indlejrede anliggender problematiserer Entstedt dels læreplanernes manglende kritiske distance til begreber som 'verdensreligion' og 'religion'. Dels stiller han spørgsmålstejn ved etik som en dimension af religionsfagene fremfor eksempelvis faget filosofi eller moral education. Entstedt foreslår med sin artikel, at læreplanerne i højere grad baserer sig på American Academy of Religion guidelines.

Linda Jonsson og Niklas Månsson (Mälardalens universitet og Södertörns högskola) tager i artiklen *'Jag brukar säga att religionskursen är som en liten survival kit' – religionslärares uppfattningar av religionsämnets innehåll och roll i gymnasieskolan* afsæt i den svenske læreplansreform fra 2011, hvor rammerne om religionsfaget i det svenske gymnasium forandrede sig i retning af mere videnskabsfaglig- og faktabaseret tilgang til religioner samt med tydeliggørelse af kristendommens betydning som kulturbærer i Sveriges udvikling. Med udgangspunkt i en socialisationsteoretisk forståelse af skolefag (Popkewitz, 2010. Goodson, 2005) undersøger forfatterne, hvordan religionslærere i lyset af forandringen aktuelt opfatter faget samt i praksis forsøger at håndtere spørgsmål som tidligere var i centrum for faget, fx eksistentielle spørgsmål og spørgsmål om livsanskuelser. Empirisk baseres artiklens iagttagelser og konklusioner på interviews gennemført i perioden 2019-2021 med 11 gymnasielærere, hvoraf centrale temaer fra disse samtaler gengives i artiklens analyse og bidrager til et righoldigt indblik i lærernes didaktiske og faglige overvejelser.

Pierre Wiktorin (Mittuniversitetet) diskuterer i artiklen *Essentialism i sekulär religionsundervisning*, nogle problematikker der følger af en essentialistisk religionsopfattelse på forskellige niveauer i uddannelsessystemet. Udgangspunktet er, at elever og studerende møder essentialistiske religionsopfattelser både i grundskolen, gymnasieskole og videregående uddannelser. Det skyldes bl.a. at de dominerende paradigmer – den Schleiermacherske religionsmodel, religionsfænomenologi eller verdensreligionsparadigmet – på forskellig vis essentialiserer de religioner, de behandler. Wiktorin påpeger, at i en sekulær religionsundervisning kan dette føre til grove og forkerte generaliseringer, der er videnskabeligt uholdbare og som etisk er problematiske, idet de kan modarbejde det, som han beskriver som skolelovens kosmopolitiske betoning af menneskerettigheder og solidaritet mellem mennesker. Der er således ifølge forfatteren både etiske og videnskabelige grunde til at være opmærksom på disse problematikker omkring religionsundervisningen.